

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» щодо спрямування вільних залишків коштів місцевих бюджетів на будівництво/придбання житла для внутрішньо переміщених осіб або надання кредитів таким особам на придбання житла»

I. Обґрунтування необхідності прийняття законопроєкту.

Для багатьох українців, особливо для внутрішньо переміщених осіб та тих, хто втратив дім через збройну агресію російської федерації, однією з ключових проблем є вирішення житлового питання. Ця проблема включає брак доступного житла, проживання в тимчасових притулках.

Родини ВПО, залишившись без власної оселі, вимушені винаймати житло, орендна плата за яке постійно зростає. Низький рівень доходів ВПО та висока вартість будівництва значно звужують можливості придбання ними житла за власні кошти. Це негативно впливає на процес їх інтеграції в місцеві громади, соціально-економічну адаптацію.

Найбільш ефективним та дієвим механізмом є пільгове довгострокове кредитування на придбання житла.

Держава вживає низку заходів щодо забезпечення житлом ВПО шляхом пільгового довгострокового кредитування, але через велику кількість ВПО та скрутне економічне становище в державі цих заходів недостатньо. Залишається низка проблем, яка потребує розв'язання на місцевому рівні.

Статтею 54 Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» передбачалися винятки, що дозволяли здійснювати певні видатки, не передбачені пунктом 228 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України.

Згідно з пунктом 1 цієї статті вільні залишки коштів місцевих бюджетів (крім субвенцій з інших бюджетів) та залишки коштів бюджету розвитку місцевих бюджетів (крім субвенцій з інших бюджетів і коштів місцевих внутрішніх та зовнішніх запозичень), які утворилися на кінець 2024 року, за рішеннями відповідних місцевих рад (військових адміністрацій) можливо було спрямовувати на будівництво/придбання житла для ВПО або надання кредитів таким особам для придбання житла.

Вказана норма дозволила прийняти та реалізувати у 2025 році Обласну цільову програму житлового кредитування внутрішньо переміщених осіб Луганської області та членів їх сімей на 2025-2026 роки (далі - Програма), мета якої - забезпечення житлом на підконтрольній території України ВПО:

- щодо яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії російської федерації (у разі звільнення з полону);

- ветерани/ветеранки, що отримали інвалідність внаслідок війни, визначені пунктами 11–16 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», які на день подання заяви для отримання кредиту зареєстровані на території територіальних громад Луганського, Алчевського, Довжанського, Ровеньківського районів Луганської області;

- багатодітні сім'ї, які мають трьох і більше дітей до 18 років, які на день подання заяви для отримання кредиту зареєстровані на території територіальних громад Луганського, Алчевського, Довжанського, Ровеньківського районів Луганської області;

- які на день подання заяви для отримання кредиту зареєстровані на території територіальних громад Луганського, Алчевського, Довжанського, Ровеньківського районів Луганської області.

Програма реалізована обласною державною адміністрацією спільно з Державною спеціалізованою фінансовою установою «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» та передбачала одні з найдоступніших умов пільгового кредитування ВПО з Луганської області, у тому числі пільгових категорій.

Відповідно до Програми у 2025 році пільговий довгостроковий кредит на придбання житла отримали 176 ВПО пільгових категорій.

Разом із цим Закон України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» не містить аналогічної норми, яку було передбачено пунктом 1 статті 54 Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік».

Враховуючи важливість та актуальність питання забезпечення житлом ВПО, успішний досвід реалізації Програми, питання щодо можливості використання вільних залишків коштів місцевих бюджетів для надання кредитів ВПО на придбання житла має бути закріплено на законодавчому рівні.

II. Мета і завдання законопроекту.

Метою законопроекту є законодавче закріплення можливості використання місцевими радами (військовими адміністраціями) вільних залишків коштів місцевих бюджетів (крім субвенцій з інших бюджетів) та залишків коштів бюджету розвитку місцевих бюджетів (крім субвенцій з інших бюджетів і коштів місцевих внутрішніх та зовнішніх запозичень), які утворилися на кінець 2025 року, на будівництво/придбання житла для внутрішньо переміщених осіб або надання кредитів таким особам на придбання житла.

III. Загальна характеристика і основні положення законопроекту.

Законопроектом пропонується внести до Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» такі зміни:

1. Доповнити Закон новою статтею 56 наступного змісту:

Установити, що у 2026 році, як виняток з положень пункту 228 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України, вільні залишки коштів місцевих бюджетів (крім субвенцій з інших бюджетів) та залишки коштів бюджету розвитку місцевих бюджетів (крім субвенцій з інших бюджетів і коштів місцевих внутрішніх та зовнішніх запозичень), які утворилися на кінець 2025 року, спрямовуються за рішеннями відповідних місцевих рад (військових адміністрацій) також на будівництво/придбання житла для внутрішньо переміщених осіб або надання кредитів таким особам на придбання житла».

IV. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання.

Відносини у цій сфері регулюються Конституцією України, Бюджетним кодексом України, Законом України «Про Державний бюджет України на 2026 рік».

V. Фінансово-економічне обґрунтування.

Реалізація законопроекту не потребує додаткових видатків із загального чи спеціального фондів Державного бюджету України. Проект не змінює загальні граничні обсяги доходів, видатків чи дефіциту держбюджету на 2026 рік.

Законопроект не змінює загальний обсяг ресурсів місцевого самоврядування, а лише розширює фінансову автономію громад щодо управління вже наявними фінансовими ресурсами (залишками, що утворилися на 01.01.2026). Рішення про виділення коштів ухвалюватиметься виключно добровільно за рішенням місцевої влади, виходячи з можливостей конкретної громади.

Спрямування залишків на надання кредитів створює відновлювані фонди на місцевому рівні. Повернення тіла кредиту та відсотків у майбутньому забезпечить стає джерело фінансування житлових програм громади.

VI. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття законопроекту забезпечить законодавче закріплення можливості використання місцевими радами (військовими адміністраціями) вільних залишків коштів місцевих бюджетів (крім субвенцій з інших бюджетів) та залишків коштів бюджету розвитку місцевих бюджетів (крім субвенцій з інших бюджетів і коштів місцевих внутрішніх та зовнішніх запозичень), які утворилися на кінець 2025 року, на будівництво/придбання житла для внутрішньо переміщених осіб або надання кредитів таким особам на придбання житла.

Законопроект не передбачає негативних соціально- економічних наслідків.

